

УДК 355.457:355.23(73)

**БАЗОВА ПІДГОТОВКА АГЕНТІВ ПРИКОРДОННОГО ПАТРУЛЯ У
СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ США**

Тронь Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна

У статті подано загальні особливості американської системи національної безпеки, охарактеризовано сутність підготовки агентів Прикордонного патруля у системі підготовки працівників правоохоронних органів США. Подано загальну характеристику навчальних закладів, де відбувається система підготовки, надано аналіз її функціонування.

Ключові слова: система підготовки кадрів, Прикордонний патруль США, зарубіжний досвід, агент прикордонного патруля, національна безпека, правоохоронні органи.

Тронь Т.В. Базовая подготовка агентов пограничного патруля в системе профессиональной подготовки сотрудников правоохранительных органов США / Киевский национальный лингвистический университет

В статье поданы общие особенности американской системы национальной безопасности, дается характеристика подготовки агентов Пограничного патруля в системе подготовки сотрудников правоохранительных органов США. Показана общая характеристика учебных заведений, где происходит система подготовки, подан анализ ее функционирования.

Ключевые слова: система подготовки кадров, Пограничный патруль США, зарубежный опыт, агент пограничного патруля, национальная безопасность, правоохранительные органы.

T.V. Tron' Basic border patrol agents' training in the system of vocational training of the us law-enforcement bodies / Kyiv National Linguistic University

The article deals with general specifics of the US Homeland Security. The research characterizes the content of the training of the US Border Patrol Agents within the training of law-enforcement bodies. The article provides general characteristics of educational establishments, where this training is conducted, giving analysis of its operation.

Key words: system of training, Border Patrol of the USA, foreign experience, Border Patrol agent, homeland security, law-enforcement bodies.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої держави особливу увагу слід приділити безпеці на кордоні. Адже сьогодні безпека на кордоні – гарантія цілісності та недоторканості будь-якої держави. Тому на сьогоднішній день на Державну прикордонну службу України покладено низку завдань, одне з яких – гарантувати безпеку кожному громадянину. В умовах світової інтеграції нашої держави, а також у зв'язку зі змінами у концепції охорони державного кордону України, професійні функції прикордонників значно ускладнилися та водночас розширилися. Це, в свою чергу, стало причиною підвищення рівня вимог до професійної підготовки фахівців ДПСУ.

Ознайомлення з принципами базової професійної підготовки фахівців охорони кордону США як складової безпеки на кордоні сприятиме значному вдосконаленню фахової підготовки Державної прикордонної служби як важливого елемента охорони державного кордону.

У свою чергу, це потребує оновлення та вдосконалення методичної системи формування професійної компетентності та майстерності офіцерів-прикордонників із урахуванням позитивного досвіду багатьох держав світу. Підготовка майбутніх фахівців у сфері охорони кордону має бути спрямована на становлення цілісної особистості. Саме це і зумовило **мету** нашого дослідження – охарактеризувати систему іноземного позитивного досвіду базової професійної підготовки кадрів (на прикладі агентів Прикордонного патруля США).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчить аналіз публікацій, сьогодні у більшості країн євроатлантичного простору не існує окремих структур для забезпечення охорони кордону. Це завдання виконують Міністерства внутрішніх справ, а функції прикордонної охорони виконують поліцейські підрозділи. Наприклад, в Австрії, Бельгії, Німеччині, Швеції, Угорщині. Але є країни, де завдання охорони кордону покладено на прикордонну службу. Наприклад, Латвія, Литва, Польща, Фінляндія. Проблемами системи підготовки прикордонників європейських країн займалися зарубіжні й вітчизняні вчені: А. Балендр (Угорщина); В. Беркій, О. Кіреєв, С. Псьол, Н. Ринденко (Польща); І. Блошинський (Литва); О. Діденко (Румунія, США); О. Жабенко, Л. Кіса, Р. Лоїк, Й. Монар (ЄС). Низка закордонних і українських авторів розглядають підготовку фахівців у навчальних закладах США. Варто зазначити праці таких дослідників: М. Алізаренко Є. Комкова, О. Некрасова, Р. Шаран та ін. США – країна з багаторічним досвідом реформування системи правоохоронних органів, тому досвід цієї країни набуває необхідності для України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз нормативних актів та науково-педагогічних джерел доводить, що кожна країна володіє

унікальною системою підготовки кадрів для виконання завдань з охорони кордону. Цей процес обумовлений низкою чинників: територіальних, політичних, історичних, економічних та особливостями національних правових систем [9].

На думку О. Кіреєва [3], підготовку кадрів правоохоронних органів можна розглядати в широкому та вузькому розумінні. У широкому – як елемент кадрової політики (відбір кандидатів на службу, навчання, виховна робота) та психологічну підготовку протягом усього періоду служби. У вузькому ж розумінні підготовка кадрів для правоохоронних органів – діяльність компетентних органів і служб з професійного навчання персоналу, поточної службової підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, викладання спеціальних курсів, а також навчання керівників, що здійснюється у навчальних центрах та закладах [3].

Як вважає І. Колонтаєвська, система підготовки – комплексна мережа відповідних елементів (навчальні заклади, їхній персонал, контингент, навчальні плани тощо), спеціально створена в інтересах досягнення цілей навчання [4].

Особливий інтерес становить система підготовки кадрів правоохоронних органів (агентів Прикордонного патруля) Сполучених Штатів Америки, де реалізовано новітній досвід щодо професійної підготовки фахівців.

Безумовно, що висококваліфіковані кадри не лише у правоохоронній сфері, а й у будь-якій іншій сфері людської діяльності, є наслідком централізованої кадрової політики. Так, професійна підготовка є одним з найважливіших компонентів успішної кадрової політики.

На думку деяких спеціалістів правоохоронних служб та дослідників у галузі педагогіки, високоякісна професійна підготовка фахівців правоохоронних органів є елементом успішної роботи

правоохоронних органів в цілому, що відповідає запитам та викликам XXI століття [8].

Як вважає В. Посметний, професійна підготовка : 1) сукупність знань, умінь та навичок, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують успішність роботи у певній сфері; 2) процес оволодіння знаннями, вміннями та навичками, згідно з професійними вимогами [5, с. 20].

Схожої думки притримується й В. Юсупов, вважаючи, що під професійною підготовкою персоналу правоохоронних органів потрібно розуміти нормативно закріплений, постійний, організований і цілеспрямований процес оволодіння знаннями, спеціальними вміннями та навичками, які необхідні для виконання функціональних обов'язків [7].

Сьогодні, коли світ веде активну боротьбу проти тероризму, нелегальної міграції, прикордонна безпека набуває більшої актуальності. Прикордонну безпеку слід розглядати як складову національної безпеки. Національна безпека, в свою чергу, досягається через політичні, правові, економічні, військові, розвідувальні оперативно-технічні та інші заходи, які здійснюються шляхом реалізації державної політики у сфері прикордонної безпеки [1, с. 517].

Після терористичних актів у США 11 вересня 2001 року світова спільнота на національному та міжнародному рівнях вжила безпрецедентні заходи щодо вдосконалення систем національної безпеки, посилення спецслужб, внесення відповідних змін до міграційної політики, покращення діяльності правоохоронних органів. Тому створення Міністерства національної безпеки США (МНБ) було цілком логічним та необхідним заходом. Міністерство Національної безпеки – одне з федеральних агенцій США. Головне завдання

Міністерства Національної Безпеки – протидіяти тероризму, охороняти кордон, протидіяти кіберзлочинності, гарантувати безпеку громадянам США [13].

До структури МНБ входять численні агенції та управління. Розглянемо агенції та управління, які підпорядковуються 1-ому заступнику міністра (див рис.1).

Говорячи про прикордонну безпеку США, варто зазначити, що за неї відповідає Митно-прикордонна служба США. Митно-прикордонна служба США - це орган федерального законодавства Міністерства національної безпеки США, на який покладена відповідальність за питання, що пов'язані з регулюванням та спрощенням міжнародної торгівлі, збором митних платежів та врегулюванням сотень положень США. Її першочергове завдання – запобігати в'їзду терористів та ввезенню зброї для виконання терористичної діяльності на території Сполучених Штатів. Митно-прикордонна служба також відповідає за затримання осіб, які намагаються в'їхати на територію Сполучених Штатів незаконним шляхом [13].

Відповідно до цього, Митно-прикордонна служба США має таку структуру:

- Управління Повітряно-морських сил
- Прикордонний патруль
- Управління службової діяльності
- Адміністративне управління
- Управління з питань Конгресу
- Інформаційно-технологічне управління
- Управління оперативної діяльності та розслідувань
- Управління внутрішніх справ
- Управління зовнішніх справ.

Рис. 1 Структура МНБ

- Управління людськими ресурсами.
- Управління з питань із зав'язків з громадськістю.
- Управління професійної підготовки та підвищення кваліфікації.
- Управління з інноваційних технологій.

Прикордонний патруль США – відомство Митно-прикордонної служби США. Головною метою діяльності патруля є протидія тероризму, протидія ввезенню заборонених речовин на територію США, протидія нелегальній міграції та охорона кордонів США [12].

Агентів Прикордонного патруля США готують в Академії Прикордонного патруля США, яка належить до Федерального

навчального центру FLETC [10]. Навчальний центр був заснований у 1970 році як навчальна база з метою здійснення основної підготовки та перепідготовки кадрів правоохоронних органів США. Він слугує міжвідомчою правоохоронною, навчальною установою для більш ніж 85 Федеральних агенцій. Навчальний центр, також готує державних службовців для місцевих та міжнародних правоохоронних агенцій. Цей навчальний центр відповідає за розробку та впровадження програм підготовки персоналу в міжнародних правоохоронних академіях в Гапоне, Ботсвані, Угорщині і Таїланді. Сьогодні FLETC основним центром підготовки кадрів для Федеральних правоохоронних органів США. Пріоритетами FLETC є впровадження технологій навчання та розширення учбових програм на основі партнерських зав'язків [2]. Центр удосконалює підготовку співробітників правоохоронних органів на основі вимог організацій-партнерів. Федеральний правоохоронний Навчальний центр готує фахівців для більш ніж 85 Федеральних агенцій, в тому числі й для Митно-прикордонної служби США. На території FLETC знаходиться велика кількість навчальних корпусів, великий спортивний комплекс, студентський центр, автодром, тири для стрільби, навчальний пункт пропуску, а також спеціальне обладнання для ефективного проведення занять. Одним з основних напрямків навчальної діяльності цього навчального закладу є застосування дистанційного навчання за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, що дозволяє суттєво розширити коло тих, хто навчається[6].

Для Митно-прикордонної служби програми федерального правоохоронного навчання включають: базову підготовку співробітників, основну програму навчання фахівців для пунктів пропуску, програму навчання офіцерів правоохоронних органів, програму підготовку сільськогоспадрських фахівців, програму базової

підготовки фахівців для дій на морі та у повітрі. Розглянемо докладніше алгоритм здійснення **базової підготовки** на території Академії прикордонного патруля. Базовий курс підготовки розрахований на 55 днів. Програма включає в себе такі напрями роботи: 1) курс права ; 2) вогнева підготовка; 3) фізична підготовка; 4) водіння транспортного засобу; 5) курс фахової іспанської мови для прикордонного патруля.

Все це спрямовано на підготовку новобранців стати ефективними агентами Прикордонного патруля. Щоб зрозуміти сутність базових курсів, потрібно розглянути кожний курс окремо. Отже, першою базовою програмою навчання в Академії є вивчення правових аспектів. **Курс законодавства** включає в себе 5 аспектів:

1. Внутрішнє законодавство (*Nationality Law*);
2. Імміграційне законодавство (*Immigration Law*);
3. Вивчення діяльності компетентних (взаємодіючих) органів (*Applied Authorities*);
4. Операції 1 (*Operations 1*);
5. Операції 2 (*Operations 2*).

Як будь-який співробітник правоохоронних органів, агент прикордонного патруля має володіти вогнепальною зброєю. Тому Академія Прикордонного патруля особливу увагу приділяє й **вогневій підготовці** майбутніх фахівців. Навчальний курс забезпечує: володіння різними видами вогнепальної зброї; швидке реагування; вміння швидко приймати рішення (відкривати чи не відкривати вогонь). Усім, хто проходить конкурс, видаються муляжі особистої зброї (які носяться як елемент форми). Справжня вогнепальна зброя видається лише безпосередньо на відпрацюванні занять з вогневої підготовки. У рамках курсу передбачається володіння пістолетами:

Heckler & Koch P2000 Handgun, Remington 870, Colt Arms M4 Carbine Rifle.

Курс фізичної підготовки передбачає розвинути основні фізичні навички у майбутніх агентів прикордонного патруля. Крім того, курс сприяє зміцненню упевненості у собі та своїх фізичних можливостях. Кінцевим критерієм для оцінки фізичних навичок майбутніх агентів є такі нормативи: біг 220 ярдів за 46 секунд (приблизно 200 метрів); забіг на 1,5 милі (за 13 хвилин; біг через смугу перешкод за 2,5 хвилини. Фізична підготовка дозволяє майбутнім агентам швидко реагувати на природні або штучні перешкоди й небезпечні ситуації. Перш ніж новобранці пройдуть базовий курс в Академії прикордонного патруля, вони складають іспит з фізичної підготовки,

Говорячи про навички **водіння транспортного засобу**, потрібно звернути особливу увагу на курси, які викладаються в Академії. Передбачається, що після проходження даного курсу агент прикордонного патруля матиме навички водіння не лише у звичайних ситуаціях, а й у екстремальних також. Курс включає такі теми: 1) практикум з водіння легкових та вантажно-перевізних транспортних засобах (*Van or Utility Operation*); навички реагування в аварійних ситуаціях на дорозі (*Emergency Response*); водіння на слизькій дорозі (*Skid Control*).

Заключним, але не менш важливим елементом базової фахової підготовки фахівців у сфері охорони кордону США є **курс фахової іспанської мови**. Цей курс є по-своєму унікальний, оскільки викладається лише для агентів прикордонного патруля, тому що знання іспанської мови є необхідним атрибутом для патрулювання американо-мексиканського кордону. Мета курсу – навчити майбутніх

агентів навичкам спілкування та розуміння базового курсу іспанської мови [11].

Якісна професійна підготовка спрямована на вдосконалення майбутніх агентів Прикордонного патруля. Агенти здійснюють патруль на транспортних засобах, літаках, в пішому порядку й на човнах. До прикордонних операцій належать: патрульні операції на лінії кордону, операції щодо виявлення будь-яких порушень на кордоні, перевірку транспортних засобів на предмет наркотичних речовин, повітряні операції, морський патруль.

Висновки. Отже, формування системи прикордонної безпеки будь-якої держави, в тому числі й України, має базуватися не лише на вивченні характеру сучасних загроз, обумовлених геополітичною локацією України, а й принципах системи підготовки кадрів, які гарантуватимуть безпеку нашій країні. Варто зазначити, що під впливом низки внутрішніх та зовнішніх чинників функції Державної прикордонної служби України (ДПСУ) постійно удосконалюються та зазнають позитивних змін. Прикордонна безпека – один із найважливіших складових національної безпеки загалом. Адже стабільність будь-якої держави тісно пов'язана з безпекою її кордонів і зумовлена станом прикордонної безпеки. У кожній країні прикордонна політика має свою специфіку з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників. У сучасному суспільстві життя й безпека кожного громадянина є найвищою соціальною цінністю, що гарантується державою. Передумовою спокою громадян є безпека на кордоні, яку гарантують ДПСУ та Морська Охорона. З огляду на це необхідно є потреба у пошуку нових способів підвищення якості професійної підготовки фахівців у сфері охорони кордону, переосмислення вітчизняного досвіду, а також вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн. На особливу увагу заслуговує досвід Сполучених

Штатів Америки у сфері професійної підготовки агентів прикордонного патруля. Професійна підготовка спеціалістів із охорони кордону США, яка здійснюється у навчальних закладах прикордонного патруля Сполучених Штатів Америки має свою специфіку та особливості, які, безумовно, гарантують висококваліфікований штат, а отже, забезпечують безпеку своєї держави. Так, на прикладі характеристики системи підготовки кадрів агентів Прикордонного патруля та характеристики системи в цілому, можна вважати американський досвід позитивним та таким, що сприятиме поліпшенню та вдосконаленню системи підготовки фахівців Державної прикордонної служби України.

Література:

1. Ананьїн О. Прикордонна безпека України в сучасних умовах / О.В. Ананьїн // *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Наук. вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Українська АН. - К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. Спецвипуск. - С. 517-521.*
2. Діденко О.В. Особливості професійної підготовки співробітників Берегової охорони і Прикордонного патруля Сполучених Штатів Америки/ О.В. Діденко, Т.В. Соляр // *Збірник наукових праць №65. Серія: Педагогічні та психологічні науки / Національна академія Державної Прикордонної служби України імені Б. Хмельницького [гол.ред. Потапчук Є.М.]. – Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2012. С. 116-121.*
3. Кіреєв, О. Професійна підготовка прикордонників європейського Союзу (на прикладі прикордонної варту республіки Польща) О. Кіреєв, [Електронний ресурс]: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Vnadps/2011_5/11komvrp.pdf

4. Колонтаевская, И.Ф. Педагогика профессионального образования кадров полиции зарубежных стран: анализ, оценка, использование опыта: дисс. доктора пед. наук: 13.00.01. / И.Ф. Колонтаевская. – М., 2002. – 461 с.
5. Посметний В.В. Організаційно-правові аспекти початкової професійної підготовки персоналу ОВС України: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / В. В. По-сметний. – Харків, 2003. – 18 с.
6. «Прикордонник України», газета Державної прикордонної служби України, КВ№ 8071, головний редактор К. Плясецький, випуск № 25 (5519) від 1.07.2016. С.7
7. Юсупов В. Удосконалення системи професійної підготовки персоналу правоохоронних органів / В. Юсупов // Публічне право: науково-практичний юридичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 173–178.
8. Shafer, K.H. High-performance policing for the 21st century / K. H. Shafer// *The Police Chief*. – 1997. – Nov. – P. 23–25.
9. *Survey on European Police Education and Training* [Електронний ресурс] / *European Police Colledge*. – Режим доступу: https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/website/TrainingLearning/Publications/SEPE_Final_Report.p
10. *Border Patrol Hiring, Training* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://southernborder.org/wp-content/uploads/2013/06/NBPC-report-on-Border-Patrol-Hiring-Training-and-Infrastructure-Issues-June-2008.pdf>
11. *United States Border Patrol Academy* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.borderpatroledu.org/border-patrol/border-patrol-academy>

12. *US States Border Patrol* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.cbp.gov/border-security/along-us-borders/overview>

13. *Homeland Security* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.dhs.gov/about-dhs>

References:

1. Ananjiin O. *Prykordonna bezpeka Ukrajinny v suchasnykh umovakh* / O.V. Ananjiin // *Ghileja. Istorychni nauky. Filosofsji nauky. Politychni nauky: Nauk. visnyk: zb. nauk. pracj / Nac. ped. un-t im. M.P. Draghomanova, Ukrajinjska AN.* - K.: Vyd-vo NPU im. M.P. Draghomanova, 2011. Specvypusk. - S. 517-521.

2. Didenko O.V. *Osoblyvosti profesijnoi pidgotovky spivrobotnykiv Bereghovoji okhorony i Prykordonnogho patrolja Spoluchenykh Shtativ Ameryky* / O.V. Didenko, T.V. Soljar // *Zbirnyk naukovykh pracj № 65. Serija: Pedagoghichni ta psykologhichni nauky / Nacionaljna akademija Derzhavnoji Prykordonnoji sluzhby Ukrajinny imeni B. Khmeljnycjkogho [ghol.red. Potapchuk Je. M.]*. – Khmeljnycjkyj: Vydavnyctvo NADPSU, 2012. S. 116-121.

3. Kirejev O. *Profesijna pidgotovka prykordonnykiv jevropejsjkogho Sojuzu (na prykladi prykordonnoji varty respubliky Poljshha)* O. Kirejev, [Elektronnyj resurs]:

http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Vnadps/2011_5/11komvrp.pdf

4. Kolontaevskaja Y.F. *Pedagoghyka professyjnoho obrazovanyja kadrov polycy zarubezhnykh stran: analiz, ocenka, yspoljzovanye opyta: dys. doktora ped. nauk: 13.00.01.* / Y.F. Kolontaevskaja. – M., 2002.– 461 s.

5. *Posmetnyj V.V. Orghanizacijno-pravovi aspekty pochatkovoji profesijnoi pidgotovky personalu OVS Ukrajinny: avtoref. dys. kand. juryd. nauk: spec. 12.00.07 «Teorija upravlinnja; administratyvne pravo i proces; finansove pravo»* / V.V. Po-smetnyj. – Kharkiv, 2003. – 18 s.

6. «Prykordonnyk Ukrainy», ghazeta Derzhavnoji prykordonnoji sluzhby Ukrainy, KVN№ 8071, gholovnyj redaktor K. Pljasecjkij, vypusk № 25 (5519) vid 1.07.2016. S.7
7. Jusupov V. Udoskonalennja systemy profesijnoji pidghotovky personalu pravookhoronnykh orghaniv / V. Jusupov // *Publichne pravo: naukovopraktychnyj jurydychnyj zhurnal*. – 2013. – № 1. – S. 173–178.
8. Shafer, K.H. *High-performance policing for the 21st century* / K.H. Shafer // *The Police Chief*. – 1997. – Nov. – P. 23–25.
9. *Survey on European Police Education and Training* [Електронний ресурс] / *European Police Colledge*. – Режим доступу: https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/website/TrainingLearning/Publications/SEPE_Final_Report.p
10. *Border Patrol Hiring, Training* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://southernborder.org/wp-content/uploads/2013/06/NBPC-report-on-Border-Patrol-Hiring-Training-and-Infrastructure-Issues-June-2008.pdf>
11. *United States Border Patrol Academy* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.borderpatroledu.org/border-patrol/border-patrol-academy>
12. *US States Border Patrol* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.cbp.gov/border-security/along-us-borders/overview>
13. *Homeland Security* [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.dhs.gov/about-dhs>